

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Stev. 26.

V Ljubljani, 28. rožnika 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za slovensko vseučilišče v Ljubljani.

Že zadnjič smo poročali, da je sklican na nedeljo, dne 9. t. m., „Svaz česko-slovanskeho studentstva“ vsedijaško zborovanje v Pragi, da slovenski, češki in maloruski dijaki skupno manifestirajo za slovensko vseučilišče v Ljubljani, za češko v Brnu in rusinsko v Levovu.

Za slovensko vseučilišče je govoril dr. Mihajlo Rostohar. Utemeljeval je potrebo slovenskega vseučilišča tako-le:

Če hoče slovenski narod živeti in veljati za kulturni narod, potrebuje k temu slovenskih šol in predvsem slovenskega vseučilišča. Velik del slovenskih abiturientov je prisiljen zaradi materialnih razmer opustiti visokošolske študije; če pa gredo na univerzo, izgubljajo le prevečkrat v eksistenčnem boju svoje narodne ideale in se vračajo domov kakor tujci. Sovinizem nemških profesorjev odganja slovansko študentstvo z univerz; lani se je sprejela na zborovanju dunajske „Kampforganisation“ resolucija, zahtevajoča, naj se slovanskim dijakom zabrani pohajati menzo akademiko, da jim na ta način onemogočijo existenco. Težavno stališče ima slovenski študent tudi pred nemško-nacionalnimi profesorji. Slovanski dijak je obče priznано nadarjen in marljiv; vendar pada v zadnji dobi vedno na izpitih po 75 % slovenskih dijakov, dočim delajo Nemci z lahkoto svoje izpite. Splošno je mnenje, da uspeh slov. dijaka ne zavisi več od njegovega znanja, ampak od tega, pred kakšno komisijo je prišel. Slovanskim profesorjskim kandidatom, ki so napravili iz svoje stroke izpit z dobrim uspehom, napišejo v izpričevalo klavzulo „befähigt zum Unterricht in der deutschen Sprache mit Ausschluß des deutschen Gebietes“. To se prakticira že dve leti. S takim izpričevalom more slov. kandidat dobiti službo kvečjemu v Ljubljani. Tako izgleda pravica slov. dijaštva na nemških univerzah, tak je danes položaj!

Vlada sama je priznala oficijelno upravičenost naše zahteve po lastnem vseučilišču. Ko je pa zarožljalo v nemškem taboru, se je vlada izgovarjala, da bi univerza ne imela dovolj slušateljev. Ako je vlada ustanovila v Črnovicah za 300 nemških buršev posebno nemško univerzo, tedaj ima 600 slovenskih visokošolcev tudi pravico do lastnega vseučilišča.

Slovensko vseučilišče bi imelo brez dvoma v kratkem času brez teološke fakultete 800 slušateljev. O tem so na merodajnem mestu docela uverjeni, zato so se oprijeli zdaj drugega argumenta, ki je prvemu dijametralen. Vlada pravi, da bi z ustanovitvijo slovenskega vseučilišča provzročila le hiperprodukcija inteligentnega proletarijata. Uradniška statistika nas

pa poučuje, da v slovenskih deželah zavzemajo Nemci približno računjeno 570 uradniških mest, do katerih imajo pravico edinole Slovenci — po številu prebivalstva računjeno. Vun s temi impertinentnimi tujimi uradniki s slov. zemlje, ki izvršujejo le potujčevanje slovenskega ljudstva, pa bo dovolj mest za vse tiste slovenske dijake, ki bodo izštudirali na slovenskem vseučilišču.

Danes imamo že vse učne osebe za pravniško fakulteto, katere takojšnjo ustanovitev odločno zahtevamo. Tudi učnih oseb za filozofsko fakulteto bi lahko imeli dovolj, ko bi se Slovencem ne stavile ovire pri habilitaciji na nemških univerzah! Obrachamo se na bratski češki narod s prošnjo, da nam v tem oziru priskoči na pomoč in omogoči provizorično habilitacijo slovenskih docentov na češki univerzi.

Slovensko, češko in malorusko vseučiliško vprašanje se mora rešiti obenem; med temi postulati naj obstoja junktim, ker le tedaj zadobi slovanska solidarnost realno podlago!

Sedem let vodi že slov. dijaštvo boj za univerzo, a vlada nas ni upoštevala in ni izpolnila niti naše zahteve niti češke niti maloruske. — Dovolj ji prošenj, dovolj lojalnih peticij, odslej velja boj, in ta boj mora biti vzajemen!

S tem shodom se je začel nov boj za slovanske univerze. V solidarnosti vseh treh narodnosti je tudi zagotovljen uspeh vseučiliškemu vprašanju. Sprejela se je resolucija, ki zahteva češko univerzo v Brnu, slovensko v Ljubljani in malorusko v Levovu. Na predlog fil. Zalarja je bil sprejet še dodatek, ki smo ga objavili že zadnjič.

Minuli teden so se mnoge slovenske občine in korporacije, mnoga slovenska društva ter naša okrajna učiteljska društva brzojavno obrnila na naučno ministrstvo, oziroma na predsedstvo državnega zbora s prošnjo in zahtevo, da ugodni dunajska vlada splošni zahtevi slovenskega naroda ter mu ustanovi v Ljubljani najvišji kulturni zavod — popolno slovensko univerzo.

Tudi mi želimo od vsega srca, da bi bil čimprej položen temelj našemu vseučilišču. To je izvršljivo, ker so dani vsi pogoji. Sedaj je ugodna prilika za naše državne poslance, da dokažejo česa so zmožni in kaj vzmore vztrajno delo v blagor našega kulturnega napredka!

Novo politiško življenje na Goriškem.

Po dogovoru po zborovanju goriškega učiteljskega društva v Kanalu dne 6. junija, se je vršil zaupni shod goriškega učiteljstva v Gorici dne 13. junija. To je že-